

Vlaams
Parlement

ingediend op **1862** (2018-2019) – Nr. 1
1 februari 2019 (2018-2019)

Voorstel van resolutie

van Bert Moyaers

betreffende een verbod op het gebruik van
SBR-rubbergranulaat op sportvelden

TOELICHTING

1. Foute recycling

Het verwerken van oude autobanden tot rubberkorrels voor sportvelden is een schoolvoorbeeld van recycling zoals het níét hoort. Door het uitlogen van zware metalen als zink en minerale oliën die in het instrooirubber zitten, raakt de bodem onder veel kunstgrasvelden in sterke mate vervuild. Bovendien is er van milieuwinst geen sprake. Wel integendeel! Het is net de versnippering die ervoor zorgt dat allerlei schadelijke stoffen sneller in het milieu terechtkomen en daardoor tot ecologische schade rondom de aangelegde terreinen leiden. Naast grote hoeveelheden zink, die in bodem, grond- en oppervlaktewater verdwijnen, verspreidt het rubbergranulaat zich ook naar de omgeving: dieren eten ze op, micro- en nano-deeltjes blijven aan kleding en schoenen plakken, ze worden door de wind meegenomen, ze komen in de bodem en in het oppervlaktewater terecht en spoelen uiteindelijk naar zee, waar ze bijdragen aan de veelbesproken plasticsoep. Doordat dit granulaat enkel en alleen tot stand komt door oude voertuigbanden te versnipperen, en er geen andere technieken worden toegepast om zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en zware metalen uit het materiaal te onttrekken, is de milieu-impact van de uitloging van die stoffen uitermate groot. De verantwoordelijkheid voor de milieuschade door rubbergranulaat ligt niet bij één partij, maar bij de hele keten van producenten tot installateurs, van gemeenten en instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving, tot terreineigenaren en -beheerders. En dus ook – en niet het minst – bij de Vlaamse overheid.

2. Onduidelijke onderlaag kunstgrasvelden

Het gebruik van rubbergranulaat in kunstgrasvelden kwam aan bod tijdens de vergadering van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn van 23 januari 2018.¹ In haar antwoord op een vraag om uitleg daarover refereerde Joke Schauvliege, de toenmalige Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, aan de studie over de uitloging van kunstgrasvelden die de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) in 2013 in opdracht van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) heeft opgesteld.² Voor die studie zijn geen in situ genomen bodemonsters bestudeerd om na te gaan wat het exacte effect is op de bodem. VITO heeft alleen de bescherming van de bodem door de werking van twee soorten onderbouw, namelijk lavasteen en kalksteenslag, beoordeeld. Er zijn echter veel soorten onderbouw die worden toegepast, waaronder SBR, menggranulaat en e-bodemas. De adsorptiecapaciteit van die andere soorten is door OVAM nooit onderzocht. Bovendien zijn er na de studie van VITO uit 2013 geen andere studies naar de milieueffecten van granulaat uit gerecycleerde afvalbanden verricht. Daardoor bestaat er ook geen duidelijkheid over hoeveel velden, bermbodems en/of waterbodems verontreinigd zijn door minerale oliën, polychloorbifenyl (pcb's), POP's, paks, zink, koper, barium, kobalt en/of cadmium door het uitlogen van die stoffen uit SBR.

Het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA) is niet specifiek over het soort onderbouw dat geschikt is voor het tegengaan van bodemverontreiniging. In artikel 5.3.6.2 staat alleen de volgende bepaling: "De kunstgrasvelden moeten worden aangelegd op een onderlaag die duidelijk herkenbaar gescheiden wordt van de onderliggende bodem die van nature aanwezig is. Het kunstgrasveld en de onderlaag worden zo ontworpen dat de uitloging van schadelijke stoffen in de bodem maximaal wordt voorkomen. De minister kan normen vastleggen voor de uitloging van schadelijke stoffen uit het

¹ <https://www.vlaamsparlament.be/commissies/commissievergaderingen/1224124/verslag/1225127>

² <http://site14.kwikeine.be/wp-content/uploads/2016/10/presentatie-overleg-kunstgras-260913.pdf.pdf>

kunstgrasveld en de onderlaag. De minister kan ook termijnen vastleggen waarbinnen bestaande kunstgrasvelden moeten voldoen aan de uitlogingsnormen.”.

Bij de afdanking van de kunstgrasvelden moeten alle componenten, waaronder het rubbergranulaat, de kunstgrasmatten en de onderlaag, afgevoerd worden naar inrichtingen die vergund zijn voor de verwerking van dergelijke afvalstoffen. De materialen, vermeld in artikel 2.2.3 van VLAREMA, die worden beschouwd als grondstoffen, worden minstens eenmaal per jaar bemonsterd en geanalyseerd, tenzij anders is bepaald in de grondstofverklaring, die wordt afgeleverd door een erkend laboratorium in de discipline afvalstoffen en andere materialen als vermeld in artikel 6, 5°, e), van het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (VLAREL) van 19 november 2010. Op dit moment heerst er over de aangehaalde VLAREMA-artikelen onvoldoende duidelijkheid, waardoor ze de ongerustheid en de twijfels die er bij de bevolking over de potentiële gezondheids- en milieurisico's van rubbergranulaat op kunstgrasvelden zijn ontstaan, niet kunnen wegnemen.

3. Grootschalige milieuovertredingen

In Nederland deed milieuorganisatie Recycling Netwerk in september 2017 aangifte bij het openbaar ministerie over grootschalige milieuovertredingen met afval van autobanden.³ In oktober zond het Nederlandse onderzoeksprogramma Zembla de reportage 'Tot op de bodem uit'.⁴ Naar aanleiding van die reportage hebben twee leden van de Nederlandse Tweede Kamer, Antje Diertens en Jessica van Eijs, eind november parlementaire vragen gesteld over de toepassing van rubbergranulaat en het gegeven dat de waterschappen de emissies van gevaarlijke stoffen uit SBR naar grond- en oppervlaktewater nooit hebben gemonitord. Staatssecretaris Stientje van Veldhoven heeft daarop het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) de opdracht gegeven om de milieueffecten door de verspreiding van SBR rubbergranulaat naar de omgeving in beeld te brengen.⁵ Daarvoor verrichten RIVM en Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) gezamenlijk onderzoek naar aangetroffen waarden van metalen, waaronder zink, minerale oliën, benzothiazolen en paks in de bermen rond de kunstgrasvelden, de waterbodem van de omliggende sloten, en het drainage-, grond- en oppervlaktewater.

4. Wetenschappelijk onderzoek

Op 2 juli 2018 hebben RIVM en STOWA hun onderzoek uitgebracht. De onderzoeken van het RIVM en de waterschappen tonen aan dat het rubbergranulaat bij de onderzochte sportvelden tot ernstige milieuproblemen leidt. De normen van het Nederlandse besluit van 22 november 2007 houdende regels inzake de kwaliteit van de bodem, het zogenaamde 'Besluit bodemkwaliteit', worden bij maar liefst negen van de tien onderzochte sportvelden overschreden. Dat onderzoek zet alle lichten op rood voor rubbergranulaat op sportvelden. In de tien gemeenten waar de bermen en de sloten naast de sportvelden zijn onderzocht, blijkt overal sprake van een milieuprobleem en in de meeste gevallen zijn de milieunormen overschreden voor zowel de bodem als het water. In Nederland zijn er circa 2000 sportvelden met rubbergranulaat. Milieuorganisatie Recycling Netwerk vroeg dat de Nederlandse overheid het versnipperen van bandenafval op sportvelden onmiddellijk stopzet door een moratorium af te kondigen. Het RIVM beveelt aan om maatregelen te treffen om de verspreiding van rubberkorrels naar de bermgrond te voorkomen en om de uitstoot van stoffen via het drainagewater te beperken.

³ <https://recyclingnetwerk.org/2017/09/21/autobandenafval-op-kunstgrasvelden-recycling-netwerk-doet-aangifte-poldercriminaliteit/>

⁴ <https://zembla.bnnvara.nl/nieuws/tot-op-de-bodem>

⁵ [https://www.rivm.nl/Onderwerpen/R/Rubbergranulaat/Milieu onderzoek rubbergranulaat 2018](https://www.rivm.nl/Onderwerpen/R/Rubbergranulaat/Milieu Onderzoek rubbergranulaat 2018)

5. Impact op gezondheid én milieu

Van het instrooimateriaal waarmee kunstgrasvelden worden aangevuld – dus ook de fel getestete rubberkorrels waarvan tot vandaag niet met zekerheid kan worden gezegd dat ze 100 procent onschadelijk zijn voor de gezondheid – verdwijnt maar liefst 50 procent in het milieu.⁶ De belangrijkste oorzaken voor het verdwijnende instrooimateriaal zijn de verspreiding door de gebruikers van de velden die het materiaal meenemen in hun sokken en schoenen, onderhoudsmaatregelen zoals vegen en bladblazen, en verwaaiing. Dat blijkt uit een Nederlands onderzoek naar de verspreiding van microplastics uit kunstgrasvelden dat in opdracht van de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSNC) en de vier grote Nederlandse gemeenten (G4) is gedaan. Wat daarbij opvalt, is dat uitgerekend de velden die met rubberkorrels zijn ingestrooid, de meeste 'infill' verliezen. Net voor dié rubberkorrels is onomstotelijk bewezen dat er kankerverwekkende stoffen inzitten en die giftige stoffen, de zogenaamde paks, komen dan ook nog eens uit dat rubber vrij. Er kan dus worden gesteld dat granulaat uit gerecycleerde afvalbanden, afkomstig uit kunstgrasvelden, een bron is voor de verspreiding van microplastics.

Vlaanderen (11 maart 2017)

Uit gezamenlijk onderzoek van de Universiteit Hasselt en Het Belang van Limburg naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen in rubberkorrels die op kunstgrasvelden worden gebruikt om schokken op te vangen, bleek dat alle onderzochte velden (19 van de in totaal 21 Limburgse kunstgrasvelden) kankerverwekkende stoffen bevatten. Sommige velden bevatten zelfs concentraties tot meer dan 15 keer boven de maximumwaarde van de consumentennorm van 10 mg/kg, waarin de rubberkorrels volgens verschillende toxicologen thuishoren. Die norm geldt voor producten waarbij er herhaaldelijk huidcontact voorkomt. Verschillende Limburgse gemeentebesturen besloten daarop hun kunstgrasvelden zo snel mogelijk rubbervrij te maken: op maar liefst 16 van de 21 velden is er op korte termijn een alternatief instrooimiddel gekomen.

Over de Vlaamse situatie zei voormalig minister Joke Schauvliege in haar antwoord tijdens de commissievergadering van 23 januari 2018 niet over gegevens te beschikken over hoeveel granulaat van gerecycleerde afvalbanden jaarlijks op Vlaamse velden wordt bijgestrooid.⁷

Wallonië

Na een reportage⁸ van Questions à la Une van RTBF⁹ kondigt het Ministerie van Pouvoirs locaux, du Logement et des Infrastructures sportives¹⁰ een nieuw normatief kader aan voor nieuw aan te leggen kunstgrasvelden met SBR.¹¹ Het kader omvat strengere normen voor de concentratie van paks in het SBR (maximaal 20 mg/kg) en de aanwezigheid van zware metalen (even strikt als de Toys Safety Directive en¹² en EN 71-3:2013+A1¹³). Bovendien kan er geen subsidie worden verkregen

⁶ <https://www.bsnc.nl/wp-content/uploads/2017/05/Rapportage-Verspreiding-van-infill-en-indicatieve-massabalans.pdf>

⁷ <https://www.vlaamsparlament.be/commissies/commissievergaderingen/1224124/verslag/1225127>

⁸ https://www.rtbf.be/info/societe/detail_apres-le-reportage-de-la-rtbf-sur-le-danger-des-billes-noires-le-terrain-synthetique-sera-remplace-a-anvaing?id=10069610

⁹ https://www.rtbf.be/info/societe/onpdp/detail_enquete-exclusive-d-un-an-terrain-synthetique-gazon-maudit?id=10061416

¹⁰ <https://www.matele.be/terrains-synthetiques-la-region-wallonne-sera-plus-rigoureuse>

¹¹ <https://drive.google.com/open?id=193CVPQcpYSpBiCmPrBz5SkxHkyMqtJOe>

¹² Richtlijn 2009/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2009 betreffende de veiligheid van speelgoed: https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/harmonised-standards/toys_en

¹³ Europese standaard Safety of toys – Part 3: Migration of certain elements: <https://law.resource.org/pub/eu/toys/en.71.3.2015.html>

zonder attest van een erkend laboratorium dat de monsters afdtoetst aan de nieuwe normen voor paks én voor zware metalen. En er komt ook een 'guide de recommandation' voor de aanleg van kunstgrasvelden. Tot slot roept de Waalse overheid op om samen met de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid en de Vlaamse en Brusselse overheden een gezamenlijke strategie te ontwikkelen (in navolging van het Restrictiedossier van de Nederlandse overheid). Een eerste overleg daarover heeft op 10 december vorig jaar plaatsgevonden tijdens het besloten gedeelte van het Belgische REACH-Comité.

Nederland (1 oktober 2014, 4 mei 2017 en 2 juli 2018)

Het RIVM concludeert dat het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden schadelijk kan zijn voor het milieu in de directe omgeving van de velden.¹⁴ Uit de rubberkorrels kunnen stoffen lekken die terechtkomen in de grond rond de velden (de bermgrond) en in de bagger in sloten. Dat is slecht voor het ecosysteem omdat het de biodiversiteit aantast. In het onderzoek is de kwaliteit van het milieu rond kunstgrasvelden met rubbergranulaat van autobanden vergeleken met de milieukwaliteit rond echte grasvelden. Op diverse locaties overschrijden de concentraties zink, kobalt en minerale oliën bij kunstgrasvelden de geldende normen voor bodem en waterbodem die zijn opgenomen in het 'Besluit bodemkwaliteit', terwijl dat bij echte grasvelden niet het geval is. Het milieu is vooral gevoelig voor hoge concentraties zink, waarvan in Nederland jaarlijks alleen al via de kunstgrasvelden ongeveer 10 ton in de natuur verdwijnt. De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), die de effecten op het oppervlaktewater en de waterbodem heeft onderzocht¹⁵, concludeert dat de effecten door organische microverontreinigingen zijn veroorzaakt en geeft aan dat er naast metalen ook verhoogde emissies van andere stoffen, zoals paks en benzothiazolen, uit het rubbergranulaat plaatsvinden, wat door chemische analyses ook wordt bevestigd. De gevolgen van die emissies zijn zichtbaar in de waterbodem: op zes van de tien locaties lijkt er sprake te zijn van de ophoping van stoffen die aan rubbergranulaat geassocieerd zijn, zoals wordt beschreven in hoofdstuk 4.3 van het rapport 'Verkenning milieueffecten voor het aquatisch ecosysteem'.

In een artikel in de Volkskrant werd berekend dat jaarlijks 1 miljoen kilo SBR infill in het milieu verdwijnt door de noodzaak om per veld jaarlijks 500 kg rubbergranulaat bij te storten. Daarop is een indicatief onderzoek van Sweco en SGS in opdracht van de Branchevereniging voor Sport- en Cultuurtechniek uitgevoerd. Daarin werd vastgesteld dat 20 tot 50 procent van de jaarlijks aangevoerde infill naar de omgeving van het kunstgrasveld verdwijnt. Het verdwijnende deel komt voornamelijk in de berm en op de verharding terecht. Ondanks de zorgplicht, die oplegt dat beïnvloeding van het milieu moet worden voorkomen, blijkt dat materialen met infill niet als afvalstof worden afgevoerd. Op die manier dragen kunstgrasvelden volgens het rapport bij aan de verspreiding van microplastics in het milieu.¹⁶

Frankrijk (29 augustus 2018)

De uitgebreide literatuurstudie, uitgevoerd door ANSES, waarschuwt voor de milieurisico's.¹⁷ De geraadpleegde literatuur toont aan dat rubbergranulaat negatieve effecten heeft voor het milieu, vooral door de aanwezigheid van:

- zink: de waargenomen waarden in de studies overschrijden ruim de Franse norm NF P90-112 voor sportbodems, die voor zink de limiet heeft vastgesteld op 0,5 mg/L;

¹⁴ <https://www.rivm.nl/publicaties/verkenning-milieueffecten-rubbergranulaat-bij-kunstgrasvelden>

¹⁵ <https://www.stowa.nl/sites/default/files/assets/PUBLICATIES/Publicaties%202018/STOWA%202018-37%20Rubbergranulaat%20defversie.pdf>

¹⁶ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2014-0110.pdf>

¹⁷ <https://www.anses.fr/fr/system/files/CONSO2018SA0033.pdf>

- hormoonverstorende stoffen, die ook in kleine dosis ernstige gevolgen kunnen hebben voor aquatische en terrestrische organismen;
- het effect van hitte-eilanden is te weinig onderzocht, maar het zou grote effecten kunnen hebben op het milieu.

Verder geeft ANSES ook aan dat granulaat van gerecycleerde afvalbanden bijdraagt aan de verspreiding van microplastics in het milieu. Gebaseerd op gegevens van een rapport van Eunomia wordt dat verlies geschat op 4400 tot 16.500 ton per jaar.

Duitsland (oktober 2018)

Kunstgras met SBR staat op de vijfde plaats van de 74 mogelijke primaire bronnen van microplastics in Duitsland. Volgens onderzoek van het Fraunhofer Institut wordt 8000 ton microplastics verspreid, alleen al door voetbalvelden met SBR-infill.¹⁸

Noorwegen (19 juli 2018)

Het Noorse Milieuagentschap¹⁹ heeft een voorstel voor regelgeving ingediend, die de verspreiding van rubbergranulaat in het milieu moet beperken.²⁰ Die regelgeving is op 1 januari 2019 in werking getreden. Er is in de verordening een vervangingsverplichting opgenomen als zich milieuvriendelijke materialen als alternatief aandienen. Uit een studie van het Mepex²¹ blijkt dat jaarlijks naar schatting 3000 ton rubbergranulaat afkomstig van kunstgrasvelden in het milieu terechtkomt. Een studie uit november 2017 van het Noorse Milieuagentschap voegt daaraan toe dat rubbergranulaat een van de grootste bronnen is van de verspreiding van microplastics in het Noorse milieu.²²

Zweden (25 mei 2018)

Het Zweedse chemicaliënagentschap KEMI²³ constateert dat rubbergranulaat de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen en microplastics in het milieu vergroot²⁴ en raadt daarom de nieuwe installatie van kunstgrasvelden met rubbergranulaat af. Het heeft daar een handleiding over gepubliceerd.²⁵

6. Nederland pleit bij de Europese instanties voor strengere normen

Het RIVM vroeg in augustus 2018 aan het European Chemicals Agency (ECHA), het Europese agentschap voor chemische stoffen, om een strengere norm uit te vaardigen voor kankerverwekkende stoffen in rubbergranulaat om voetballers en kinderen beter te beschermen. ECHA²⁶ adviseerde in augustus opnieuw aan mensen die op kunstgrasvelden met rubbergranulaat spelen, om de handen te wassen, wondjes goed schoon te maken en andere kleren aan te trekken voor ze naar huis gaan.

¹⁸ <https://www.umsicht.fraunhofer.de/content/dam/umsicht/de/dokumente/publikationen/2018/kunststoffe-id-umwelt-konsortialstudie-mikroplastik.pdf>

¹⁹ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2018/Juli-2018/Mulig-a-hindre-utslipp-av-mikroplast-fra-kunstgressbaner>

²⁰ <https://afvalonline.nl/bericht?id=26972>

²¹ <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M545/M545.pdf>

²² <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M955/M955.pdf>

²³ <https://www.kemi.se/kemiska-amnen-och-material/kunstgrasplaner-och-fallskydd>

²⁴ https://drive.google.com/open?id=1rmGybstWTcE-7F5F83_ghMRV3CP4Nu0F

²⁵ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Vagledning/Plast-och-mikroplast/Kunstgrasplaner/#om-vagledning>

²⁶ <https://echa.europa.eu/nl>

7. Kunstgras of natuurgras? Speel liever op zeker!

Overal in Vlaanderen sporten duizenden volwassenen en kinderen wekelijks op kunstgrasvelden die ingestrooid zijn met rubberkorrels: ondanks het feit dat bewezen is dat ze een resem aan giftige stoffen bevatten die mogelijk kankerverwekkend zijn en ondanks het feit dat vanuit de praktijk is aangetoond dat ze verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van microplastics in het milieu. Wat de verantwoordelijke ministers in Vlaanderen aanvankelijk afdeden als een storm in een glas water, is intussen over heel Europa een 'hot item' geworden: waarom risico's nemen zolang de ware impact van die rubberkorrels op de gezondheid en het milieu onvoldoende bekend is? Zowel toxicologen als onafhankelijke – nationale – milieu- en gezondheidsinstanties prediken al geruime tijd het voorzichtigheidsprincipe en vragen expliciet om de rubberkorrels te vervangen omdat er voldoende veilige alternatieven voorhanden zijn. De indieners van dit voorstel van resolutie rekenen er dan ook op dat een vooruitstrevend Vlaanderen zijn verantwoordelijkheid voor deze materie neemt en het goede voorbeeld geeft door rubbergranulaat definitief van zijn kunstgrasvelden te weren.

Bert MOYAERS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de algemene bezorgdheid bij de bevolking over potentiële milieu- en gezondheidsrisico's door het gebruik van SBR-rubbergranulaat op kunstgrasvelden;
 - 2° de onderzoeken van het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de negatieve adviezen van het Zweedse chemieagentschap KEMI, het Noorse EPA en verschillende toxicologen in binnen- en buitenland met betrekking tot het gebruik van SBR-rubbergranulaat op kunstgrasvelden;
 - 3° de ontoereikende onderzoeken naar potentiële schadelijke gezondheids- en milieueffecten door SBR-rubbergranulaat;
 - 4° het lopende onderzoek van het European Chemicals Agency (ECHA) naar de milieueffecten van SBR-rubbergranulaat;
 - 5° het bestaan van risico-inrichtingen, dat zijn fabrieken, werkplaatsen, opslagplaatsen, machines, installaties, toestellen en handelingen die een verhoogd risico op bodemverontreiniging kunnen inhouden en die voorkomen op een lijst die de Vlaamse Regering opstelt;
 - 6° de onlogische toekenning van de 'einde afvalstatus' aan SBR-rubbergranulaat, ondanks het feit dat de autobanden waarvan ze gemaakt zijn en die wel de afvalstatus hebben, niet extra worden bewerkt om de toxische stoffen te immuniseren;
 - 7° de uitgesproken commerciële aanpak van de autobranche met betrekking tot het opnieuw in omloop brengen van versleten autobanden door middel van versnippering tot SBR-rubbergranulaat, waaraan een lucratief verdienmodel is gekoppeld;
 - 8° de Europese ambities met betrekking tot de circulaire economie en het verlagen van de negatieve milieu-impact als gevolg van verspreiding microplastics;
- vraagt de Vlaamse Regering om zo snel mogelijk:
 - 1° een handleiding uit te werken die op een vergelijkbare manier als in Zweden de nieuwe installatie van kunstgrasvelden met rubbergranulaat afraadt en een beleid uit te stippelen dat het gebruik van veilige alternatieve instrooimiddelen stimuleert;
 - 2° een onafhankelijk en toereikend onderzoek uit te voeren naar potentiële milieu- en gezondheidsrisico's van SBR-rubbergranulaat op kunstgrasvelden in Vlaanderen;
 - 3° een moratorium in te stellen op de verkoop van rubbergranulaat aan particulieren én op het gebruik van rubbergranulaat op sportvelden zolang de resultaten van het onderzoek niet bekend zijn;
 - 4° de 'einde afvalstatus' van SBR-rubbergranulaat te herbekijken en samen met de bevoegde ministers van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest een gezamenlijke positie en strategie te bepalen;
 - 5° op Europees vlak mee de normen te verstrengen in de zin van het Nederlandse voorstel en te pleiten voor een Europees moratorium op het gebruik van SBR-rubbergranulaat.

Bert MOYAERS